

Forebygge vold og trusler i skolen

Kontaktforum Grunnskole 25.april 2024

Vold og trusler

«Vold og trusler» er hendelser hvor arbeidstakere blir fysisk eller verbalt angrepet i situasjoner som har forbindelse med deres arbeid, og som innebærer en åpenlys eller antydnet trussel mot deres sikkerhet, helse eller velvære.

Trusler

«Trusler» er verbale angrep eller handlinger som tar sikte på å skade eller skremme en person.

Vold

«Vold» er enhver handling som har til hensikt å føre til fysisk eller psykisk skade på person.

Det inkluderer også hendelser der den som skader en annen person ikke er klar over eller vurderer konsekvensene av handlingen sin – for eksempel på grunn av rus, psykisk/somatisk sykdom, mental og emosjonell tilstand eller liknende.

Kommentar til rapporten

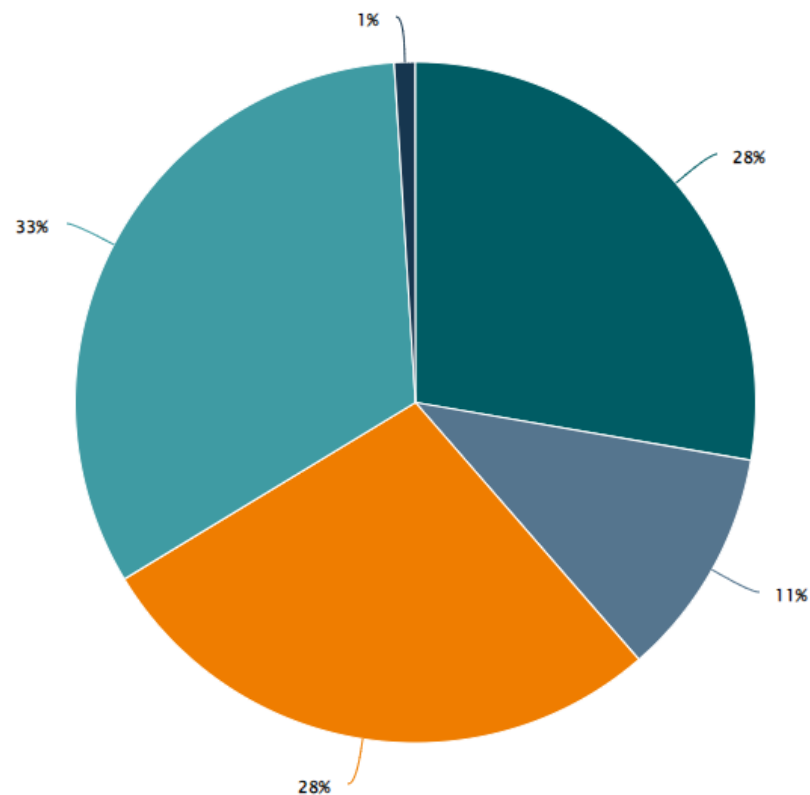
- Det har gått fra godt til vondt til verre. Utviklingen er veldig negativ og bekymringsfull. Dette er en situasjon vi ikke kan leve med lenger, sier Geir Røsvoll, leder i Utdanningsforbundet

Kaller inn til krisemøte

Trusler og trakassering

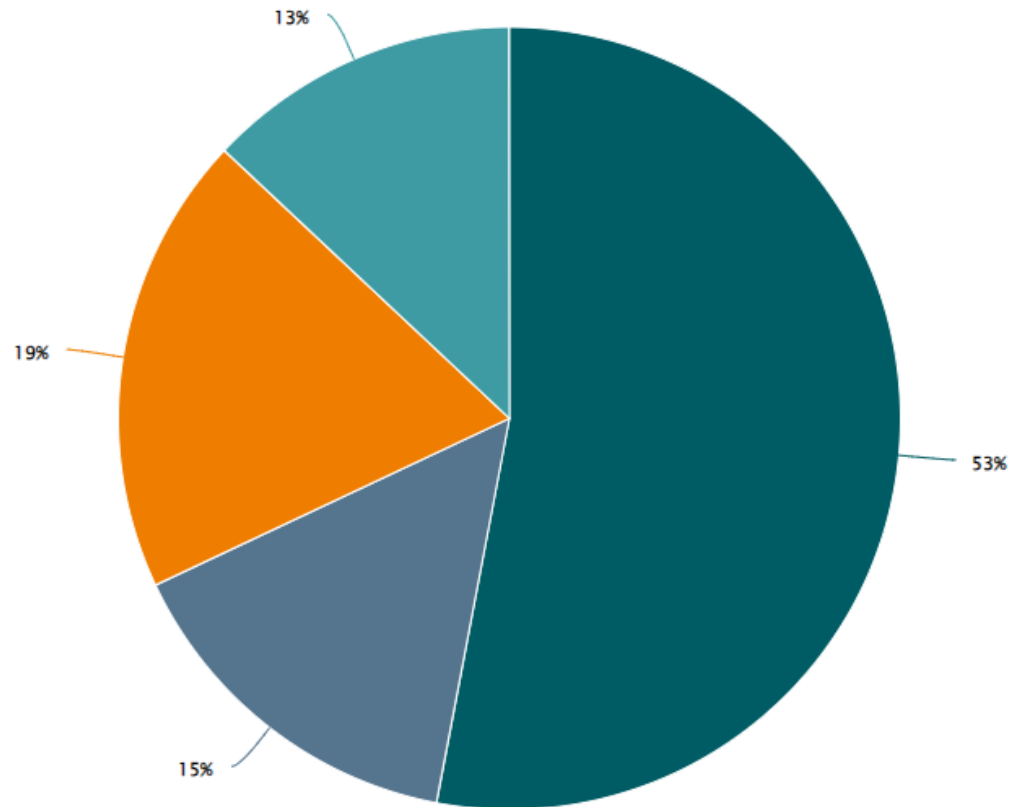
Hvis du tenker tilbake på de siste 12 månedene, har du som lærer blitt truet/trakassert? (2024) ≡

Highcharts.com

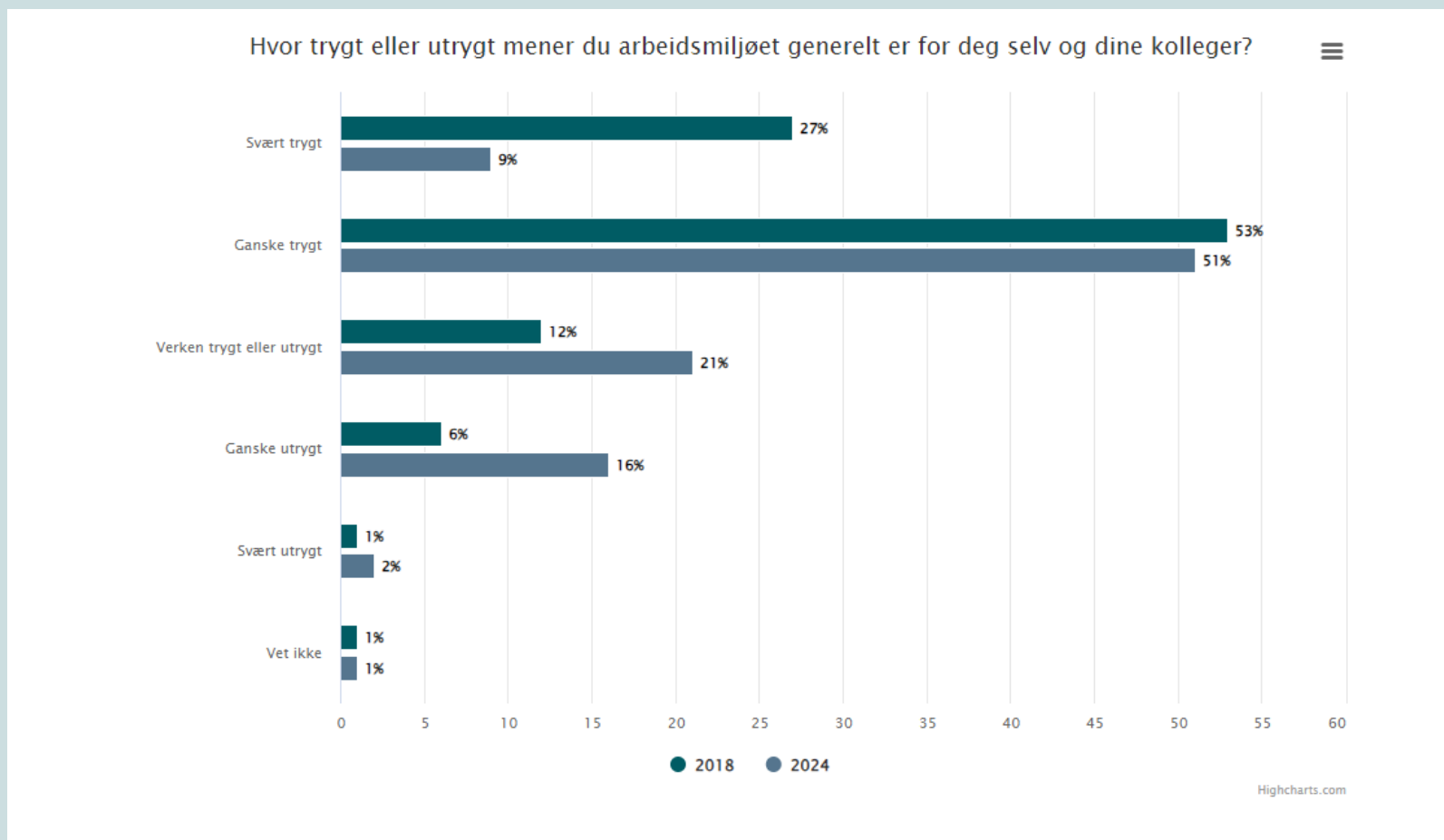
Fysisk skade og vold

Hvis du tenker tilbake på de siste 12 månedene, har du som lærer blitt utsatt for fysisk skade/vold? (2024)

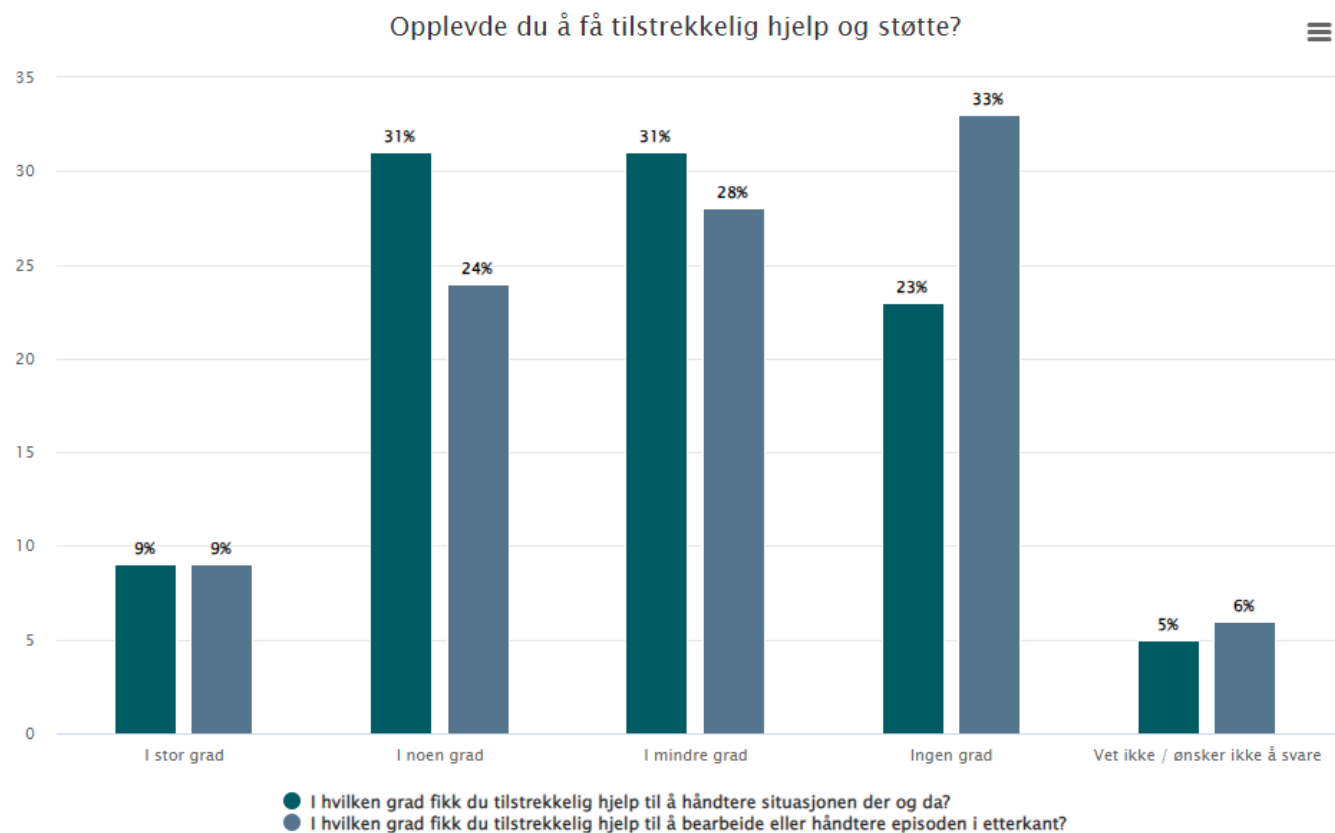
Highcharts.com

Trygt arbeidsmiljø

Alene med problemet

Highcharts.com

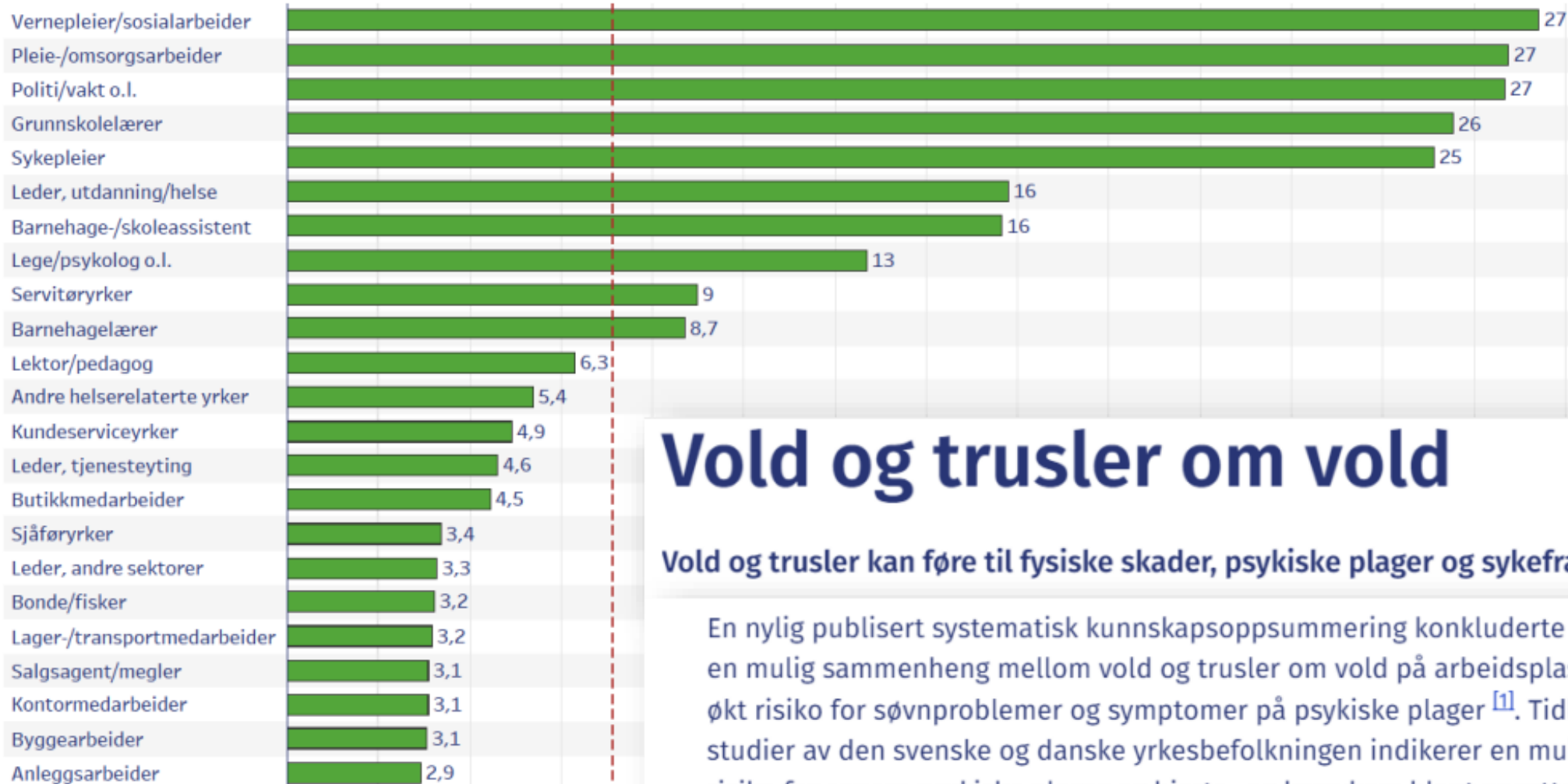
Eksponering for vold og trusler

Prosent som er eksponert noen få ganger eller oftere siste 12 måneder

Svarkategorier: Ja, daglig, Ja, ukentlig, Ja, månedlig, Ja, noen få ganger

Yrkesgrupper

Vold og trusler om vold

Vold og trusler kan føre til fysiske skader, psykiske plager og sykefravær.

En nylig publisert systematisk kunnskapsoppsummering konkluderte at det er en mulig sammenheng mellom vold og trusler om vold på arbeidsplassen og økt risiko for søvnproblemer og symptomer på psykiske plager ^[1]. Tidligere studier av den svenske og danske yrkesbefolkningen indikerer en mulig økt risiko for senere psykiske plager og hjerte- og karsykdom blant ansatte som

Medieoppslag

- Jeg synes ikke at lærerne eller
akseptere at noen sier eller gjør

For dette intervjuet var det flere elever som ba elevene
de ikke alltid føler seg trygge på skolen.

Publisert: 3. april

Mange lærere blir utsatt for vold – Henriette ble angrepet med hammer

De blir slått, sparket, lugget og spyttet på. Lærere i
grunnskolen har over fire ganger så høy risiko for å bli utsatt
for vold sammenlignet med andre yrkesgrupper.

Elina Rydland Ørnhaug
Journalist

Mathias Nylenna
Journalist

Publisert 16. mars kl. 10:02
Oppdatert 17. mars kl. 19:36

Vold og trusler øker dramatisk i skolen – så langt i år er det meldt om nesten 140 tilfeller

KOMMENTAR

Jon
Jacobsen

«Det står en fyr ute i skolegården med en pistol

«Dere skal dø»

«Elev tok plutselig kvelertak på meg og klorte i

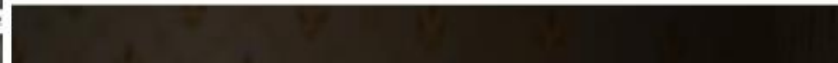
«Jeg skal finne en oks, så kommer jeg og drepe

«Elevet tok en skalle i henta kniv på seg selv

Bergen politianmelder ikke vold eller drapstrusler mot lærere. – Sender et signal om at ansatte er rettsløse.

De siste fire årene har ansatte i bergensskolen rapportert om vold og
trusler over 7000 ganger. Ingen av sakene har endt i anmeldelse.

Publisert: 6. mars

NINGSNYTT

Næringsgrupper

	Antall personer skadet
Helse-/sosialtjenester	25572
Bygge-/anleggsvirksomhet	13626
Varehandel/reparasjon av motorvogner	8224
Transport/lagring	7534
Undervisning	7817
Industri	6825
Overnatting/servering	5222
Offentlig administrasjon/forsvar/trygd	4204
Private tjenester ellers	3409
Jord-/skogbruk/fiske	3169
Forretningsmessig tjenesteyting	2359
Utvinning av råolje/naturgass	1315
Faglig/vitenskapelig/teknisk tjenesteyting	1908
Kraft-/vannforsyning	914

50 % skyldes vold = 3500-4000 personer per år

Næringsgrupper	2007	2013	2020	
	Risiko (%)	Risiko (%)	Risiko (%)	N
Jord-/skogbruk/fiske	6,9	6,8	6,1	3169
Bygge-/anleggsvirksomhet	6,4	4,6	6,0	13626
Overnatting/servering	4,6	6,4	5,8	5222
Transport/lagring	3,2	2,4	5,6	7534
Helse-/sosialtjenester	3,3	3,5	4,5	25572
Undervisning	2,4	2,4	3,4	7817
Industri	4,3	4,2	3,3	6825
Kraft-/vannforsyning	*	5,9	2,7	914
Private tjenester ellers	1,9	2,6	2,7	3409
Offentlig administrasjon/forsvar/trygd	1,9	2,9	2,5	4204
Varehandel/reparasjon av motorvogner	2,3	2,2	2,4	8224
Ukjent eller ikke oppgitt	2,1	2,6	2,3	8696
Utvinning av råolje/naturgass	2,7	2,4	2,1	1315
Forretningsmessig tjenesteyting	1,4	4,0	1,9	2359
Faglig/vitenskapelig/teknisk tjenesteyting	*	1,6	1,1	1908
Totalt	3,0	3,1	3,3	101739

Hva ser Arbeidstilsynet etter?

Kartlegging og
risikovurdering

Opplæring og
øvelse

Informasjon,
avvik og avviks-
håndtering

Tilsyn undervisning

127 skoler

Arbeidstilsynet

	Tittel	Antall tilsyn med reaksjon
→	Vold, trusler om vold og uheldige belastninger - kartlegging, risikovurdering, tiltak og plan	101
→	Vold og trussel om vold - opplæring	74
	Bedriftshelsetjeneste - bistand til påleggsgjennomføring	69
	Bedriftshelsetjeneste - plan for bistand	54
→	Vold og trusler - rutiner	34
	Psykiske plager - plan og tiltak	33
	Psykiske plager - kartlegging og risikovurdering	33
	Verneombud - opplæring	20
→	Vold og trussel om vold - informasjon	20
	Kompetanse - arbeidstaker som er satt til å lede andre	18
	Psykososiale og organisatoriske faktorer – plan og tiltak	17
	Psykososiale og organisatoriske faktorer – kartlegging og risikovurdering	16
	Verneombud - inndeling i verneområder	14
	Muskel- og skjelettplager - kartlegging og risikovurdering	13
	Verneombud - <u>tatt</u> med på råd	13
	Muskel- og skjelettplager – plan og tiltak	11
	HMS arbeid - avviksrutine	11
	HMS-arbeid - utøve systematisk arbeid med helse, miljø og sikkerhet	10
	HMS arbeid - opplæring i bruk av avvikssystem	10
→	Vold og trussel om vold - oppfølging av arbeidstaker som har vært utsatt for vold og trussel om vold	9
	Arbeidsulykke - kartlegging, risikovurdering, tiltak og plan	9
	Tids- og arbeidspress - kartlegging, risikovurdering, plan og tiltak	7
	HMS-arbeid - tiltak og plan	7
	HMS-arbeid - oversikt over organisering, ansvar og myndighet	7

Arbeidstilsynet

Konsekvenser

Overtredelsesgebyr

Brudd begått av noen som handler på vegne av virksomheten

Den som handlet på vegne av virksomheten, må ha utvist skyld

(2) Ved vurdering av om overtredelsesgebyr skal ilegges, og ved utmålingen, skal det særlig legges vekt på:

- a. hvor alvorlig overtredelsen er,
- b. graden av skyld,
- c. om det foreligger gjentakelse,
- d. om virksomheten ved retningslinjer, instruksjon, opplæring, kontroll eller andre tiltak kunne ha forebygget overtredelsen,
- e. om virksomheten har hatt eller kunne ha oppnådd noen fordel ved overtredelsen,
- f. om overtredelsen er begått for å fremme virksomhetens interesser,
- g. om andre reaksjoner som følge av overtredelsen blir ilagt virksomheten eller noen som har handlet på vegne av denne,
- h. virksomhetens økonomiske evne, og
- i. den preventive effekten.

Arbeidsmiljøtilsynet tilbyr veiledning

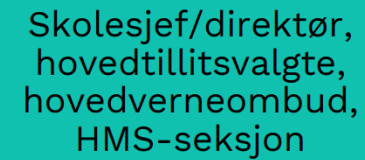
Veiledning vår 2024

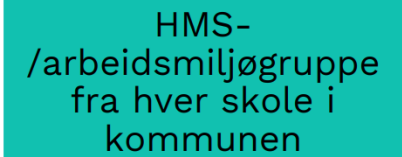
18 kommuner
150 skoler

Målgruppe

Skolesjef/direktør,
hovedtillitsvalgte,
hovedverneombud,
HMS-seksjon

HMS-
/arbeidsmiljøgruppe
fra hver skole i
kommunen

Oppgave 1:

Opplegg å ta med tilbake til skolen.

Forslag 1: Om å melde fra

Steg 1: Se film (Morten)

Steg 2: Gruppeoppgave. Når melder vi fra om utfordrende situasjoner? Hvordan?

Steg 3: Informasjon fra leder, verneombud, tillitsvalgte. Viktigheten av å melde fra. Avvik og avvikssystem. Viktigheten av å følge opp. Rutine

Steg 4: Viktige buffere: Sosial støtte, opplæring, medvirkning. Hvordan rigger vi oss?

Hovedbudskap: Skoleansatte skal ikke stå alene med belastningene. (Vold, trusler og emosjonelle krav er arbeidsmiljøutfordringer som vi jobber forebyggende med i fellesskap)

Fem trinn til et trygt arbeidsmiljø

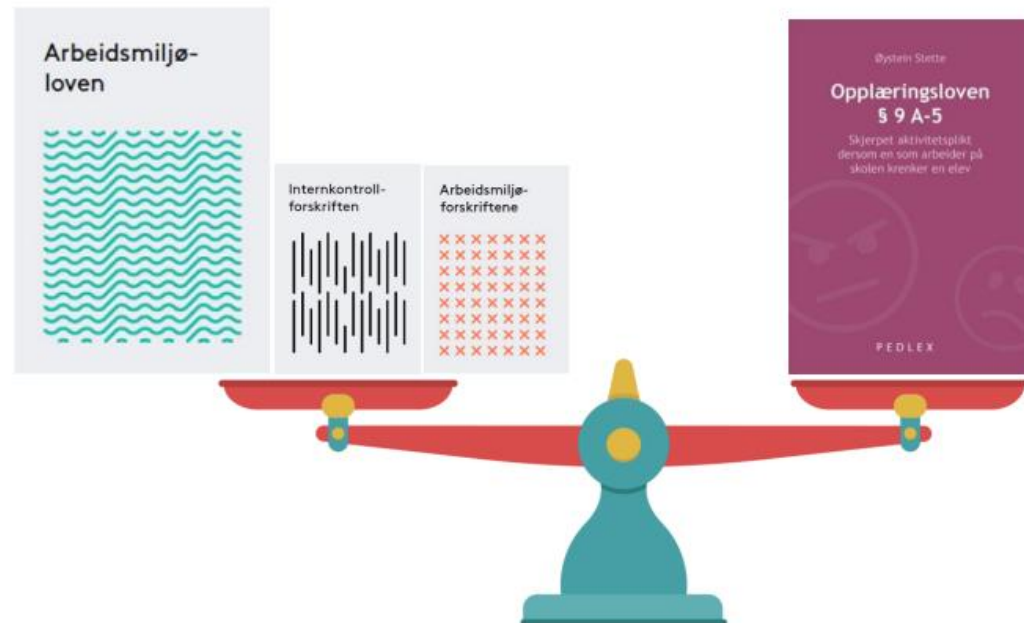
- 1. Kartlegge farene
- 2. Risikovurdere
- 3. Planlegge tiltak for forebygging, håndtering og oppfølging
- 4. Iverksette tiltak
- 5. Evaluere og kartlegge på nytt

**Arbeidsgivere,
ledere, tillitsvalgte,
verneombud,
arbeidstakere og
kolleger har alle
ansvar i arbeidet mot
vold og trusler.**

[5 trinn til trygt arbeidsmiljø \(utdanningsforbundet.no\)](https://utdanningsforbundet.no)

LIKEVERDIGE LOVER

Regelverket

Særskilt vern i straffeloven om trusler

§265

- Straffeloven §265
- Særskilt vern for enkelte yrkesgrupper
- Med bot eller fengsel inntil 2 år straffes den som ved **trusler** søker å påvirke yrkesutøvelsen til en person fra en særlig utsatt yrkesgruppe.
- Som særskilt utsatt yrkesgruppe forstås
  - a. helsepersonell som yter medisinsk begrunnet helsehjelp, og brann- og redningspersonell som yter innsats i oppdrag,
  - b. personer som forestår allment tilgjengelig persontransport, som for eksempel jernbane, tunnelbane, trikk, buss, fly, drosje eller ferge, og
  - c. personer som har ansvar for opplæring i grunnskole eller videregående skole.
- Den som **hindrer yrkesutøvelsen** til en person som nevnt i annet ledd, straffes med bot eller fengsel inntil 6 måneder.
- Med bot straffes den som ved **skjellsord** eller annen **grovt krenkende ordbruk** eller **atferd forulemper en person som nevnt i annet ledd under dennes yrkesutøvelse**.

§ 286. Særskilt vern mot vold

§286

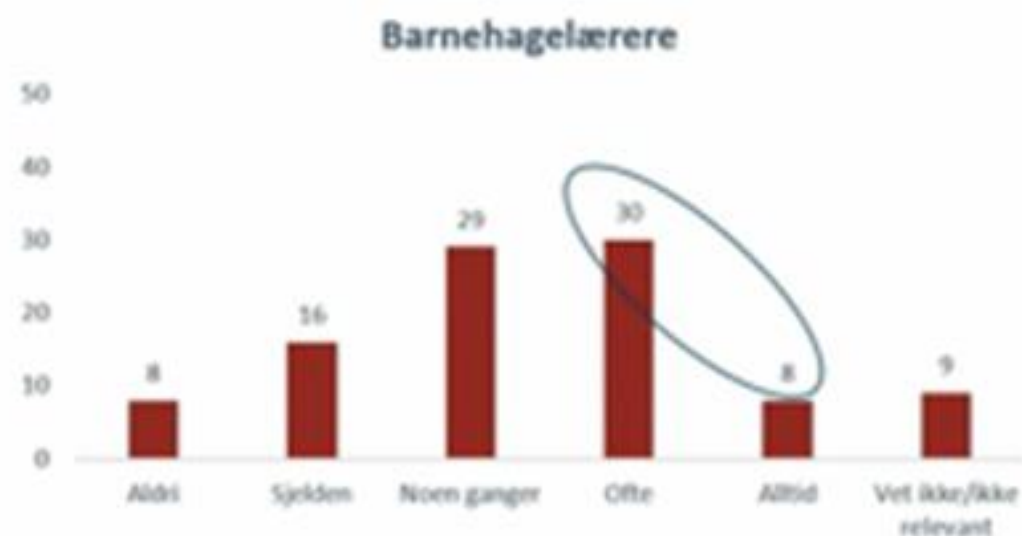
- **Den som ved vold søker å påvirke yrkesutøvelsen til en person fra en særskilt utsatt yrkesgruppe, straffes med bot eller fengsel inntil 3 år.**
- Med særskilt utsatt yrkesgruppe forstås
  - a. helsepersonell som yter medisinsk begrunnet helsehjelp, og brann- og redningspersonell som yter innsats i oppdrag,
  - b. personer som forestår allment tilgjengelig persontransport, som for eksempel jernbane, tunnelbane, trikk, buss, fly, drosje eller ferge, og
  - c. personer som har ansvar for opplæring i grunnskole eller videregående skole.

Opplevelsen av forsvarlig arbeidsmiljø vs andres behov og rettigheter

Prosent som oppgir hvor ofte hensynet til de som mottar tjenester går på bekostning av egen rett til et fullt forsvarlig arbeidsmiljø

53 % av grunnskolelærerne og 38 % av barnehagelærerne oppgir at det ofte eller alltid er slik at hensynet til de som mottar tjenester går på bekostning av egen rett til et fullt forsvarlig arbeidsmiljø

Begrepsbruk

Hvilke ord bruker vi om
handlinger utført av barn?

Språk er virkelighet
Språk er makt

Læringsmiljø (for elevene)
og arbeidsmiljø (for ansatte)

Diskusjon

Hvordan kan vi som arbeidsplassstillitsvalgte støtte fellesskapet, leder og kolleger i arbeidet med å forebygge og håndtere vold og trusler?

- Individuelt
- Gruppe
- Plenum

Det skal være
godt å være på
jobb for alle
våre
medlemmer.

Geir Røsvoll